

| financování studia

A kolik to bude pane advokát?

Mimosmluvní odměna a „cena právní věci“

Jan Hrnčář

” Chcete využít služeb advokáta, ale nevíte, jak stanovit jeho odměnu? Zdají se vám poplatky advokátovi přemrštěné? V minulém čísle jsme se věnovali různým způsobům stanovení smluvní odměny, dnes se podíváme na mimosmluvní odměňování.

stát,

Domluví-li se na tom klient s advokátem, případně není-li zvolen žadný ze způsobů stanovení smluvní odměny, které jsme uvedli v minulém čísle, je odměna advokátovi stanovena mimosmluvně s odkazem na Tarif, jenž je vodítkem pro určení její výše, nikoli však splatnosti. Základem pro její výpočet je tzv. tarifní hodnota, představující – zjednodušeně řečeno – hodnotu právní věci nebo sporu. Tarifní hodnota však není konečným výpočtem odměny advokáta. Nejčastěji je vyjádřena výší peněžitého plnění nebo cenou věci anebo práva a jejich příslušenstvím v době započetí úkonu právní služby. Jedná-li se o pohledávku v částce 20 000 Kč, představuje tato částka tarifní hodnotu. Ne vždy lze právní věc penězi ocenit, neboť hodnota některých věcí může být ocenitelná jen s obtížemi nebo vůbec. Je proto za tarifní hodnotu považována částka 5 000 Kč (např. rozvod, řízení o přivolení výpovědi z nájmu, řízení o neplatnost smlouvy, nelze-li u ní tarifní hodnotu určit).

Ve věcech zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví se vychází z ceny celé věci po odečtení ceny podílu klienta, směřuje-li návrh na přikázání věci klientovi nebo v případě návrhu na prodej věci. Směřuje-li návrh na přikázání věci ostatním spoluvlastníkům, vychází se z ceny celé věci po odečtení ceny podílu ostatních spoluvlastníků. V případě návrhu na reálné rozdělení věci se vychází z ceny celé věci.

Ve věcech vypořádání společného jmění manželů se vychází z poloviny hodnoty všech jednotlivých věcí, pohledávek a závazků, které strany učinily předmětem vypořádání.

Je-li předmětem právní služby opětuující se plnění, stanoví se tarifní hodnota součtem hodnot těchto plnění; jde-li však o plnění na dobu delší než pět let nebo na dobu neurčitou, stanoví se jen pětinašobkem hodnoty ročního plnění (nájemné, výživné mezi manžely). Pokud by takovým opětujícím se plněním mělo být výživné pro nezletilého, tarifní hodnota je 5 000 Kč.

V dědických věcech se za tarifní hodnotu věci považuje čistá hodnota dědického podílu klienta.

Je-li zákonem stanoveno spojení dvou nebo více věcí ke společnému projednání, považuje se za tarifní hodnotu hodnota věci, která je nejvyšší.

Ve věcech péče o nezletilé, osvojení, pěstounské péče, způsobilosti k právním úkonům, přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče, ve věcech opatrovnických, věcech prohlášení za mrtvého a ve věcech nároků fyzických osob v oblasti sociálního zabezpečení, důchodového, nemocenského a všeobecného zdravotního pojištění se považuje za tarifní hodnotu částka 1 000 Kč.

Částka 25 000 Kč se považuje za tarifní hodnotu ve věcech:

■ určení, zda tu je právní vztah nebo právo, určení neplatnosti právního úkonu, jde-li o určení práva k věci penězi neocenitelné nebo jde-li o určení neplatnosti právního úkonu, jehož předmětem je věc nebo plnění penězi neocenitelné;

■ žalob na projev vůle směřující ke vzniku, změně nebo zániku právního úkonu, jehož předmět je penězi neocenitelný;

■ zřízení nebo zrušení věcného břemene a dalších práv a povinností z věcných břemen;

■ osobnostních práv, ve věcech ochrany proti uveřejňování informací, které jsou zneužitím svobody projevu, slova a tisku podle právních předpisů o hromadných informačních prostředcích, a ve věcech vyplývajících z uplatňování práv a povinností podle právních předpisů o ochraně osobních údajů nebo podle právních předpisů o ochraně průmyslového a jiného duševního vlastnictví, bez návrhu na náhradu nemajetkové újmy;

■ nájmu nebytových prostor, staveb a pozemků, nejde-li o peněžité plnění;

■ žalob, kasačních stížností a dalších právních věcí projednávaných podle soudního řádu správního, s několika výjimkami;

■ ústavních stížností, s několika výjimkami.

Ve věcech osobnostních práv, ve věcech ochrany proti uveřejňování informací, které jsou zneužitím svobody projevu, slova a tisku podle právních předpisů o hromadných informačních prostředcích, a ve věcech vyplývajících z uplatňování práv a povinností podle právních předpisů o ochraně osobních údajů nebo podle právních předpisů o ochraně průmyslového a jiného duševního vlastnictví, s návrhem na náhradu nemajetkové újmy, se považuje za tarifní hodnotu částka 50 000 Kč.

Při zastupování ve správním řízení, včetně řízení o přestupcích nebo o jiných správních deliktech se považuje za tarifní hodnotu částka 5 000 Kč.

Při obhajobě v trestním řízení ve věcech, ve kterých soud prvního stupně rozhoduje v neveřejném zasedání, se považuje za tarifní hodnotu částka 500 Kč.

Při obhajobě v trestním řízení se považuje za tarifní hodnotu:

■ částka 1 000 Kč, jde-li o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje jeden rok;

■ částka 10 000 Kč, jde-li o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje jeden rok a nepřevyšuje pět let;

■ částka 30 000 Kč, jde-li o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let a nepřevyšuje deset let;

■ částka 50 000 Kč, jde-li o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody převyšující deset let anebo za který lze uložit výjimečný trest.

Výčet způsobů kvantifikace tarifní hodnoty v jednotlivých právních věcech však není výše uvedeným vyčerpán.

Sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon jsme si již uvedli, ale co je to „úkon právní služby“? Odpověď lze nalézt opět v Tarifu:

- a** převzetí a příprava zastoupení nebo obhajoby na základě smlouvy o poskytnutí právních služeb,
- b** první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení nebo obhajoby, je-li klientovi zástupce nebo obhájce ustanoven soudem,
- c** další porada s klientem přesahující jednu hodinu,
- d** písemné podání soudu nebo jinému orgánu týkající se věci samé,
- e** účast při vyšetřovacích úkonech v přípravném řízení, a to každé započaté dvě hodiny,
- f** prostudování spisu při skončení vyšetřování, a to každé započaté dvě hodiny,
- g** účast při úkonu správního nebo jiného orgánu, účast na jednání před soudem nebo jiným orgánem, a to každé započaté dvě hodiny,
- h** sepsání právního rozboru věci,
- i** jednání s protistranou, a to každé dvě započaté hodiny,
- j** návrh na předběžné opatření, dojde-li k němu pod zahájením řízení, odvolání proti rozhodnutí o předběžném opatření a vyjádření k nim,
- k** odvolání, dovolání, návrh na obnovu řízení, popřípadě stížnost proti rozhodnutí o návrhu na obnovu řízení a vyjádření k nim,
- l** podnět k podání stížnosti pro porušení zákona a vyjádření ke stížnosti pro porušení zákona,
- m** sepsání listiny o právním úkonu (např. smlouva).

Mimosmluvní odměna ve výši jedné poloviny náleží za každý z těchto úkonů právní služby:

- a** návrh na předběžné opatření, dojde-li k němu po zahájení řízení, návrh na zajištění důkazu nebo dědictví,
- b** návrh na opravu odůvodnění rozhodnutí, na odstranění následků zmeškání lhůty a na změnu rozhodnutí odsuzujícího k plnění v budoucnu splatných dávek nebo k plnění ve splátkách,
- c** odvolání proti rozhodnutí, pokud nejde o rozhodnutí ve věci samé, a vyjádření k takovému odvolání,
- d** návrhy a stížnosti ve věcech, ve kterých se rozhoduje ve veřejném zasedání, a vyjádření k nim, s výjimkou odvolání, návrhu na obnovu řízení a podnětu ke stížnosti pro porušení zákona,
- e** jde-li o výkon rozhodnutí, za první poradu s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení, za sepsání návrhu na zahájení řízení, vyjádření k návrhu, zastupování při jednání a sepsání odvolání proti rozhodnutí,

f účast při jednání, při kterém došlo pouze k vyhlášení rozhodnutí,

g účast při přípravě jednání (zejména § 114c občanského soudního řádu).

Výčet zde uvedených úkonů je sice úplný, nicméně může být poskytnuta i jiná právní pomoc, která by se však svým smyslem a podstatou neměla odchylovat od výše uvedených a měla by být obdobné povahy, ne jakákoliv a pro advokátní praxi netypická. Za tyto úkony pak advokátovi náleží odměna podle Tarifu jako za úkony, jimž jsou svou povahou a účelem nejbližší. Pokud by advokát poskytl a účtoval svou odměnu klientovi za jinou činnost než za tyto uvedené úkony (např. vyhledání a zjišťování informací o věcech a osobách), bylo by nutné tyto jeho kroky posvětit a jejich provedení výslovně ve smlouvě uvést.

Příklady výpočtu odměny z praxe

Když už víme, jak „ocenit“ služby advokáta, pro přehlednost si uvedeme několik příkladů výpočtu právního zastoupení za předpokladu, že mezi klientem a advokátem nebyla sjednána smluvní odměna ani jiné ujednání u jiných nákladů:

1 Peněžité plnění

Ve sporu o zaplacení dlužného plnění 50 000 Kč je sazba mimosmluvní odměny 3 100 Kč za každý úkon, což by v této věci mohly být převzetí a příprava zastoupení, jednání s protistranou, písemné podání soudu (např. žaloba nebo vyjádření k žalobě), 2x zastoupení klienta na jednání před soudem prvního stupně, podání odvolání, účast na jednání před odvolacím soudem. Celkem 7 úkonů po 3 100 Kč, k tomu 7x režijní paušál po 300 Kč = 23 800 Kč. Advokát je zpravidla plátcem DPH, proto je nutné k částce připočíst 19 % DPH. Pokud žalujete, zaplatíte navíc soudní poplatek 2 000 Kč (4 % z částky nad 15 000 Kč). Koná-li se soud mimo sídlo nebo bydliště advokáta, dalšími výdaji jsou náklady za cestovné a náhrada promeškaného času (cesta autem z jednoho konce Prahy na druhý, byť časově náročná, je však stále v jednom místě!).

2 Nesmluvený rozvod s úpravou práv a povinností rodičů k nezletilým dětem

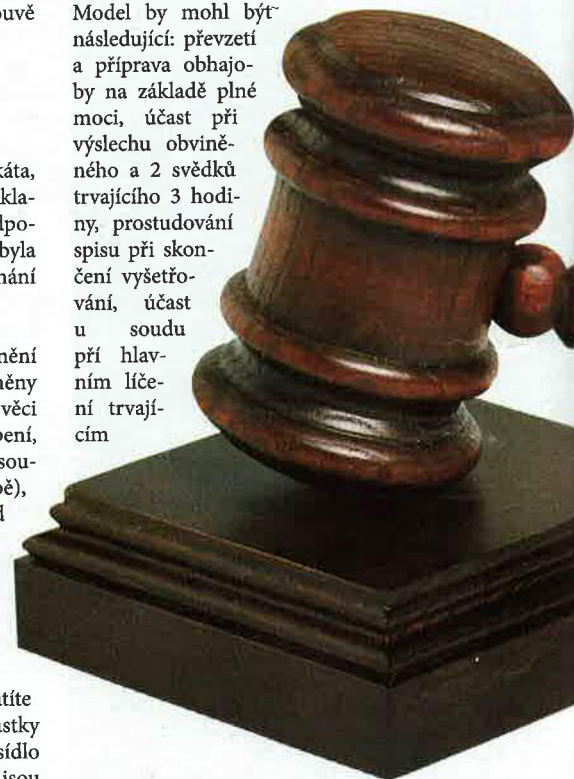
Jedná se o dvě právní věci, které jsou u nás již bohužel pravidelným a úzce spjatým koloritem.

2a Úprava práv a povinností rodičům k nezletilým dětem: převzetí a příprava, návrh rodiče na úpravu výchovy a výživy nezletilého, zastoupení klienta na jednání před soudem péče o nezletilé, vyjádření se k odvolání protistrany. Tedy 4 úkony právní služby po 500 Kč, 4 režijní paušály po 300 Kč = 3 200 Kč. K tomu je možné připočíst i další výše uvedené položky.

2b Rozvod: převzetí a příprava zastoupení, návrh (žaloba) na rozvod, replika (vyjádření) žalobce k vyjádření žalovaného k žalobě, 2x zastoupení klienta na jednání před soudem prvního stupně, podání odvolání, účast na jednání před odvolacím soudem. 7 úkonů po 1 000 Kč a 7 režijních paušálů po 300 Kč = 9 100 Kč. Suma sumárum 12 300 Kč, nepočítáme-li soudní poplatek, DPH aj. Tyto kauzy jsou však často plně nepřijemných skutečností z rodinného života, sociálních a emocionálních aspektů na straně účastníků-klientů, jež vyplývají z faktického rozpadu manželství a rodiny. Proto lze očekávat, že advokát si svou cenu s klientem sjedná smluvně v částkách vyšších než dle Tarifu.

3 Obhajoba v trestním řízení vedeném pro trestný čin loupeže

Model by mohl být následující: převzetí a příprava obhajoby na základě plné moci, účast při výslechu obviněného a 2 svědků trvajících 3 hodiny, prostudování spisu při skončení vyšetřování, účast u soudu při hlavním líčení trvajícím

1 hodinu, podání odvolání proti rozsudku, účast na veřejném zasedání o odvolání. Celkem 7 úkonů po 2 300 Kč a 7 režijních paušálů po 300 Kč, výsledná částka 18 200 Kč představuje reálné očekávatelné minimum. Požadovaná odměna a další náklady však budou mnohem větší.

Kdy lze Tarif ještě použít?

Kromě případů, kdy advokát s klientem nesjednal smluvní odměnu, a odměna je tedy vypočtena výše uvedeným způsobem dle Tarifu, připadá v úvahu použití mimosmluvní odměny dle tohoto zákonného předpisu:

- pro výpočet odměny (a dalších náhrad) advokáta ustanoveného soudem;

- pro výpočet odměny advokáta za obhajobu v trestním řízení, je-li ustanoven soudem (platícím „klientem“ je jakoby stát);
- za zastupování účastníka v řízení podle soudního řádu správního nebo v určitých situacích předvídaných ustanovením § 151 odst. 2 občanského soudního řádu.

Zvýšení a snížení mimosmluvní odměny

Některé právní kauzy nemusí být svou povahou a rozsahem vynaloženého úsilí běžným denním chlebem a mohou advokáta značně zaměstnávat. A proto je na místě ustanovení Tarifu umožňující zvýšit mimosmluvní odměnu až na trojnásobek, není-li dohodnuta smluvní odměna. Týká se to úkonů mimořádně obtížných, zejména je-li k nim třeba použití cizího práva nebo cizího jazyka, nebo úkonů časově náročných, zpravidla za splnění obou podmínek zároveň. Na druhou stranu může advokát mimosmluvní odměnu snížit až o polovinu. Vedle toho se zde jasně projevuje výhodnost a flexibilita smluvní odměny, kterou lze sjednat kupříkladu pouze ve výši 1 Kč. Vhodnost snížení mimosmluvní odměny se jeví nadmíru potřebná zejména tam, kde by byla

advokátovy odměny za zastupování, pokud je klientovi jako účastníkovi přiznáno právo na náhradu nákladů řízení (tzv. přísudek). Výše paušálně stanovené odměny dle VPO je však odlišná od honoráře (odměny) advokáta zaplaceného klientem. Je tomu tak proto, že mimosmluvní odměna advokáta podle Tarifu vychází z počtu úkonů právní služby, VPO je založena na paušálním určení výše odměny (jakožto součástí nákladů řízení), nikoliv počtu úkonů (s malými výjimkami), v řízení v jednom stupni. Přísudek, v němž je odměna určena dle VPO zahrnuta, však náleží klientovi, byť ji účastník, jenž byl zavázán k její náhradě, platí k rukám advokáta. Advokát je pouze platebním místem, nedohodne-li si však výslovně s klientem, že mu přísudek připadne. Panuje zde tedy jakási dvojkolejnost, když existuje:

1 vždy vztah klient-advokát - odměnu advokátovi platí klient, a to smluvní dle dohody, nebo mimosmluvní dle Tarifu;

2 a případně vedle toho vztah klient-protistrana v tzv. sporném řízení při zastupování účastníka v občanském soudním řízení (ne tedy při zastupování v trestním či správním řízení, při řízení podle soudního řádu správního, za právní poradenství a při jiných právních službách), kdy je soudem určována v rámci jeho rozhodování o náhradě nákladů řízení i výše odměny (jakožto jedné složky této náhrady) advokáta zastupující

ale je, že součástí sjednané smluvní odměny bývá i klauzule o možnosti advokáta doučtovat tento případný rozdíl. Zbývá dodat, že VPO nepočítá s náhradou hoto- vých výdajů, náhradou za promeškaný čas, soudními poplatky, daní z přidané hodnoty, proto se výpočet těchto částek stanoví podle Tarifu.

Pro komplexnější pochopení je lepší uvést i zjednodušený výpočet nákladů řízení včetně odměny podle VPO v případě výše uvedené právní věci ad 1), v níž byl žalobce zcela úspěšný:

- řízení před soudem 1. stupně - sazba paušální odměny advokáta z částky 50 000 Kč je 15 800 Kč plus 5 režijních paušálů po 300 Kč = 17 300 Kč,
- řízení před odvolacím soudem - sazba odměny z částky 50 000 Kč je 15 800 Kč plus 2 režijní paušály po 300 Kč = 16 400 Kč. K tomu ještě 2 000 Kč za soudní poplatek.

Celkem činí náklady řízení bez DPH přiznané účastníku 35 700 Kč a hrazené ve sporu neúspěšnou protistranou. V praxi jsou však v nákladech řízení obsaženy zpravidla i další položky, proto je výpočet nákladů obsáhlejší.

I advokát má právo na odměnu

Záměrem tohoto článku nebylo vyčerpávajícím způsobem uvést a popsat základní materií, způsoby a výši odměny advokáta. Cílem bylo nastínit čtenáři možné limity a cestu, kterou by se mohl jako potenciální klient advokáta ubírat při vyjednávání o ceně či jejím stanovování v souvislosti s poskytováním právních služeb advokátem, a to zejména s ohledem na konkrétní právní kauzu. I advokát má dáno právo na odměnu za své služby, vycházející nikoliv z libovůle, ale právních a stavovských regulativů. Samotný výklad otázek týkajících se odměňování advokáta není dosud jednotný ani ze strany České advokátní komory, proto postihnout všechny zásadní aspekty by přesahovalo rámec tohoto článku. ☒

důsledným uplatněním Tarifu mimosmluvní odměna nepřiměřeně vysoká. Suma v řádech desítek tisíc by byla jistě vyčíslena při prodeji nemovitosti v hodnotě 2 miliony Kč. Proto je v tomto případě praktické sjednat smluvní odměnu stanovenou pevnou částkou (za právní pomoc v souvislosti s prodejem).

Odměna za zastupování v občanském soudním řízení

Aby pro běžného klienta nebylo nic tak jednoduchého k porozumění, existuje v některých, ale (z hlediska četnosti využití advokátových služeb) převažujících případech ještě další způsob vyčíslení odměny advokáta, vedle honoráře, který po klientovi požaduje advokát za své služby. Jde o případ, kdy je klient zastoupen advokátem v občanském soudním řízení a soud rozhoduje o náhradě nákladů řízení tak, že určí výši paušální odměny za zastupování účastníka advokátem v tomto řízení podle sazeb a za podmínek uvedených ve vyhlášce č. 484/2000 Sb. (dále jen VPO).

Součástí těchto nákladů řízení vynaložených zastoupeným klientem je i náhra-

ho klienta-účastníka vůči jeho protistraně.

Takže je dost dobře možné, že výše přiznané paušalizované odměny, kterou od protistrany přes advokátův účet obdrží klient, může být vyšší než výše odměny, kterou zaplatil advokátovi za jeho služby. Praxí

Tarifní hodnota není odměnou advokáta, je jejím základem, z něž se její výše vypočítává prostřednictvím sazby mimosmluvní odměny. Sazba za každý úkon právní služby činí:

- do 500 Kč tarifní hodnoty	300 Kč sazba
- přes 500 Kč do 1 000 Kč	500 Kč
- 1 000 Kč do 5 000 Kč	1 000 Kč
- přes 5 000 Kč do 10 000 Kč	1 500 Kč
- přes 10 000 Kč do 200 000 Kč	1 500 Kč a 40 Kč za každých započatých 1 000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 Kč
- přes 200 000 Kč do 10 000 000 Kč	9 100 Kč a 40 Kč za každých započatých 10 000 Kč, o které hodnota převyšuje 200 000 Kč
- přes 10 000 000 Kč	48 300 Kč a 40 Kč za každých započatých 100 000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 000 Kč.

Výše mimosmluvní odměny se stanoví podle sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby a podle počtu úkonů právní služby, které advokát ve věci vykonal.